

РЕЦЕНЗИЯ

Относно: конкурс за заемане на академична длъжност „Професор” по научна специалност **Биология** (медицинска биология и ботаника), професионално направление **4.3. Биологични науки**, област на висше образование **4. Природни науки, математика и информатика**,

обявен за нуждите на Катедрата „Биология”, към Факултет Фармация, Медицински университет „Проф. Д-р Параскев Стоянов”, Варна
съгласно обява в „Държавен вестник“ брой 36 от 27.04.2018 г.

Рецензент:

проф. Татяна Иванова Влайкова, д.б.

Катедра Химия и Биохимия,
Медицински факултет,
Тракийски Университет, Стара Загора
ул. „Армейска” 11, Стара Загора, 6000
tvlaykov@mf.uni-sz.bg
Телефони: +359 888 002438

В конкурса за заемане на академичната длъжност „Професор” по научна специалност „Биология”, обявен за нуждите на Катедрата „Биология”, към Факултет Фармация, Медицински университет „Проф. Д-р Параскев Стоянов”, Варна, участва само един кандидат, доц. **Добри Лазаров Иванов, д.б.**, от същата катедра.

Документите на кандидата са изрядни, подробни и в пълно съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и на Правилника за развитие на академичния състав в МУ „Проф. д-р П. Стоянов” – Варна.

КАРИЕРЕН ПРОФИЛ НА КАНДИДАТА

Доц. Добри Лазаров Иванов е завършил средно образование в 114 Гимназия с преподаване на английски език гр. София, образователна степен «магистър» по специалност «Биология», специализация «Ботаника» през 1985 г. в БФ на СУ «Св. Климент Охридски». През 1990 година придобива ОНС «доктор» по специалност Биология в Катедра микология и алгология, на БФ, Московския Държавен университет «М. В. Ломоносов».

Кариерното развитие на доц. Иванов започва като н.с. II ст в Софийски Университет “Св. Климент Охридски”, продължава за 2 гоника като гост-изследовател в Харвардски Университет, Кеймбридж, САЩ, Фарлоу хербариум. Четири години доц. Иванов е мениджър на фирма „Ерика ООД”, Варна, а следващите две е мениджър на фирма „Паркове и градини ЕООД”, Варна.

В МУ „Проф. д-р П. Стоянов” - Варна, доц. Иванов започва работа през 2008 години първо като специалист-ботаник, а от 2010 досега е **доцент по „биология“** и **ръководител** на Катедрата по биология, във Факултет по фармация на МУ-Варна.

За повишаване професионалната си компетентност доц. Иванов е провел три дълготрайно сппециализации в чужбина: в Лишеен хербариум на Института по ботаника „В. Л. Комаров” на Руската Академия на Науките, **Санкт Петербург, Русия**; в Департамента по биология на околната среда,

Университета в Сиена, Италия, и в Фарлоу Хербариум по криптогамна ботаника на Харвардския университет, Кеймбридж, Масачузетс, САЩ.

УЧЕБНО-ПРЕПОДАВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ

Забележителна е многообразната и мащабна учебно-преподавателска дейност на доц. Иванов.

В предходните си позиции в БФ на СУ и в Харвардски Университет, Кеймбридж, и особено през 10-годишния си стаж в МУ-Варна, доц. Иванов е натрупала богат опит като преподавател както на практически занятия, така и като лектор по задължителната дисциплина „Биология на човека“ на студенти от различни специалности „Медицина“, „Дентална медицина“, „Фармация“ и „Помощник фармацевт“. Освен това доц. Иванов разработва и провежда лекционния курс на още една задължителна дисциплина „Фармацевтична ботаника“ за студенти от специалностите „Фармация“ и „Помощник фармацевт“. От 2009 преподава Биология, и на английски език на студентите с англоезично обучение от специалностите „Медицина“ и „Дентална медицина“.

Доц. Иванов разработва и провежда допълнително един курс по СИД „Отровни растения и животни“ за студенти от специалност „Фармация“.

По справка, предоставена от Учебен отдел на МУ-Варна, при определена учебна натовареност 126 ак. часа, през последните 4 академични години, доц. Иванов има натовареност варираща от 352 до 547 часа, като близо 1/3 от тези часове са със студенти с англоезично обучение.

Безспорен е приносът на доц. Иванов за актуализацията на обучението по Биология на човека в Медицински университет – Варна. За основния курс по „Биология“ на студентите от всички специалности, доц. Иванов е инициатор и осъществява актуализиране на учебните програми на български и английски език; въвежда интернет-базирано тестово изпитване и разработва банка от тестови въпроси на български и английски език; и разработва онлайн базирани в платформата „Blackboard“ лекционни курсове на български и английски език.

При разкриване на специалност „Фармация“ в МУ-Варна, доц. Иванов разработва нов лекционен курс по Фармацевтична ботаника и подготвя лекционния материал за онлайн базиран достъп в платформата „Blackboard“. Под негова инициатива и ръководство е създаден и се поддържа учебен хербариум с над 20000 хербарийни образци на лекарствени растения.

Под ръководството на доц. Иванов са подготвени и са акредитирани в Катедра „Биология“ две докторски програми по научните специалности „Биология“ и „Ботаника“ от професионално направление 4.3. Биологични науки, област на висше образование 4. Природни науки, математика и информатика,. В тези програми с научен ръководител доц. Иванов са зачислени общо 4 докторанти, от които 3-ма вече успешно са защитили и са придобили ОНС „Доктор“.

Специално внимание и много висока оценка трябва да бъде дадена на доц. Иванов за неговата изключителна активност и роля при организиране и провеждане на кандидат-студентски курсове и изпити по биология за български и англоезични студенти от цяла Европа и от други страни на света. В тази връзка трябва да се отбележи ролята му при разработването на база данни с тестови въпроси за компютърно-базирано генериране на изпитни тестове за кандидатстудентски изпит по биология за „Медицина“, „Дентална медицина“ и „Фармация“ в МУ – Варна на български и на английски език; база-данни с тестови въпроси за кандидатстудентски изпит по биология за специалностите

„Медицинска сестра“ и „Акушерка“ в МУ- Варна и във филиали в гр. Шумен, Сливен и Велико Търново и за специалности от Медицински колеж Варна. Издадени са три сборника с тестови задачи по биология от материала от 8-ми, 9-ти и 10-ти клас на средното образование за кандидатстуденти за магистърските специалности в МУ-Варна и 1 сборник с тестови задачи за кандидатстуденти за бакалавърските специалности във ФОЗ и във Филиалите, и за специалностите в МК. Разработен е и са направени три издания на сборник с тестови въпроси за кандидатстудентки изпит на английски език за специалностите „Медицина“ и „Дентална медицина“.

Освен в разработенето на система за провеждане и оценяване на кандидатстудентските изпити по биология, доц. Иванов има много съществен принос и за привличане и подготовка на кандидатстудентите за прием в МУ-Варна. Ежегодно под негово ръководство и непосредствено участие като лектор се организират и провеждат петмесечни и други кратки подготвителни курсове по биология за подготовка на кандидатстуденти за специалностите „Медицина“, „Дентална медицина“ и „Фармация“. Освен това той организира и подготвителни курсове по биология на кандидатстуденти за специалности от МК и бакалавърските специалности „Медицинска сестра“ и „Акушерка“ във ФОЗ и филиалите на МУ-Варна.

НАУЧНО-ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ

В конкурса за професор доц. Добри Иванов се представя ОБЩО с 71 пълнотекстови научни труда, от които един е авторефератите на дисертацията за ОНС „доктор“, 7 са учебни помагала на български и английски език, 12 са глави от книги, като 5 са издадени от международни издателства. От останалите 51 пълнотекстови научни труда, 8 са в международни периодични издания и сборници (3 издадени в списания с ИФ, Общ ИФ=4.357 и още една подадена в списание с ИФ, 1.222) и 43 в български периодични издания и сборници, (9 издадени в списания с SJR, „J IMAB “ и „Акушерство и гинекология“, Общ SJR=0.955 и една подадена в списание с SJR “Folia Medica”).

Публикациите с участие на доц. Иванов са цитирани 153 пъти в чужди бази данни (h-index със свързани и автоцитати =2).

След първото хабилитиранена доц. Иванов и след отпадане на свързаните с дисертацията за ОНС „доктор“, за рецензиране в настоящия конкурс за „професор“ остават 45 НАУЧНИ ТРУДА в пълен текст, от които 7 са учебни помагала, а списанията, в които са публикувани/подадени трудовете с участието на доц. Иванов, са следните:

<i>Acta Zoologica Bulgarica</i>	1 бр.	JIF=0.413
<i>J IMAB</i>	7 бр.	SJR=0.103
<i>Акушерство и гинекология</i>	2 бр.	SJR=0.117
<i>Folia Medica (подадена)</i>	1 бр.	SJR=0.206
<i>Laboratory Medicine (подадена)</i>	1 бр.	JIF=1.222
<i>Acta Morphologica et Anthropologica</i>	1 бр.	
<i>Science & Technologies, Medicine</i>	1 бр.	
<i>Scripta Scientifica Medica</i>	1 бр.	
<i>Scripta Scientifica Pharmaceutica</i>	8 бр.	
<i>Scripta Scientifica Salutis Publicae</i>	1 бр.	
<i>Авиационна, морска и космическа медицина</i>	2 бр.	

<i>Annals of Sofia University, Botany</i>	4 бр.	
<i>Варненски медицински форум</i>	2 бр.	
<i>Известия на съюза на учените – Варна</i>	1 бр.	
<i>Научни трудове на съюза на учените– Пловдив</i>	3 бр.	
<i>GeoConference SGEM Hydrology and Water Resources</i>	1 бр.	

В допълнение доц. Иванов представя и **22** участия на национални и регионални конгреси и научни сесии, вкл. с международно участие. Общият **ИФ** и **SJR на публикациите**, включени в процедурата за научна длъжност „професор”, е **1.653**, а **SJR е 0.955**

Прави добро впечатление, че публикациите на доц. Иванов са подготвени от екипи от специалисти в България и с различни научни специалности и квалификация, което говори за неговите възможности много добре да работи в екип и да допринесе за реализиране на по-мощни интердисциплинарни изследвания.

Научните интереси и публикационната активност на доц. Добри Иванов са многостранни и включват широк диапазон от биомедицински науки като ботаника, биохимия, молекулярна биология, токсикология, молекулярна медицина, хранене. Най-общо тези направления могат да бъдат обобщени по следния начин:

1. ***Изследвания на природни ресурси с оглед разработването на нови здравословни продукти на растителна основа и приложението им в етноботаниката (27, 28, 53, 56)***

Изследванията в това направление, доц. Иванов осъществява съвместно с колектива на катедрата по Биохимия, молекулярна медицина и нутригеномика, на МУ-Варна, като активно участва в разработваната на научни проекти, включително проект, финансиран от ФНИ при МОН „Проучване на антиоксидантната, противовъзпалителна и противодиабетна активност на български лекарствени растения като потенциален ресурс за нутрацевтици". Основни обекти в изследванията в това направление са извлеци и екстракти от листа на смрадлика и дървесина от четирите дървесни вида (черна черница, салкъм, смрадлика и дъб). Проучвани са *in vitro* антиоксидантната им активност и фитохимичен състав. Приноси с оригинален теоритичен характер са получените доказателства за ролята на наличните във водните извлеци от листа на смрадлика и в 40% водно-етанолни извлеци на дървесините, полифеноли за общата *in vitro* антиоксидантна активност на тези извлеци. Проведените изследвания и получените резултати са принос към съхранение на традиционното познание за растенията и тяхната непосредствена употреба в бита на хората, част от съхранението на културното наследство на Европа и принос към съхранение на националната идентичност.

Друг обект на изследване в това направление са цитросови сокове с добавени полифеноли: хлорогенова киселина, резвератрол и хесперидин, като е доказана висока положителна корелация между общата антиоксидантната активност и полифеноли.

Проведените проучвания в това направление са принос към развитието на научното направление нутригеномика в България като са предоставени научни данни с възможност да бъдат приложени при разработването на нови

здравословни продукти на растителна основа за нуждите на фармацевтичната и козметичната индустрии, както и на функционални храни и нутрацевтици за хранителната индустрия.

2. *Изследвания върху биоразнообразието на лекарствените растения от Северно-Черноморските влажни зони и приложението им в етноботаниката. (40, 41, 42, 45, 54, 60, 62)*

При проведеното за първи път детайлно изследване на биологичното разнообразие на лечебните растения в района на Северните черноморски влажни зони (ЗМ „Дуранкулашко езеро“ и ЗМ „Шабленско-Езерецки езерен комплекс“) с флорогенетичен и екологичен анализ са установени таксономичната, биологичната и екологична структура на лечебните растения в изследваните райони и е направен първичен флорогенетичен анализ, като е потвърдено значителното участие на евроазиатски и различен тип медитерански геоеlementи сред лечебните растения в изследваните райони. Анализирани са природозащитният статут на лечебните растения, класифицирани са групите лечебни растения според заболяванията, които те повлияват и е проведено етноботанично проучване на актуалното състояние на народното познание за билките и тяхната употреба сред населението на Северното Черноморие. Като резултат от проучванията в това направление под ръководството на доц. Иванов е разработена и успешно защитена докторантура за ОНС „доктор“ по специалност „Ботаника“ на асистент от Катедрата по „Биология“ на тема „Биоразнообразие и приложение на лекарствените растения от Северно-Черноморските влажни зони в етноботаниката“.

3. *Проучвания върху прогностични маркери и разработване на нови оптимизирани протоколи за нуждите на медицинската практика (29, 30, 32, 46, 49, 51, 52, 61, 63, 64)*

Три от публикациите в това направление включват резултатите от проучвания върху прогностични маркери и оптимизиране на протоколи при *in vitro* оплождане (29, 30, 32), като са търсени възможности за неинвазивно изследване на морфологични параметри на човешките яйцеклетки на стадий МП. Принос с практическо значение е проучването на влиянието на различни протоколи за контролирана овариална хиперстимулация върху броя и качеството на яйцеклетките и предимплантационните ембриони и влиянието на различните морфологични особености на яйцеклетките при пациентки с намален яйчников резерв върху качеството на получените от тях ембриони и потенциалът им за развитие и имплантация при *in vitro* оплождане.

Като резултат от проучванията в това направление под ръководството на доц. Иванов е разработена и успешно защитена докторантура за ОНС „доктор“ по специалност „Медицинска биология“ на асистент от Катедрата по „Биология“ на тема „Биологични аспекти и прогностични критерии за оценка на овоцити и предимплантационни ембриони при пациентки с намален овариален резерв“.

4. *Проучване ролята на качествените и количествените дерматоглифични дактилоскопични и палмоскопични признаци като предиктивни биомаркери за развитие на онкологични заболявания (дерматоглифика и онкология) (51, 52, 61, 64)*

Интересни, с приносен характер и с потенциално значение в клиничната практика, са резултатите доказващи статистически достоверни различия между

жените с рак на млечната жлеза и здравите жени по отношение на основните качествени и количествени дерматоглифични дактилоскопични и палмоскопични признаци. За първи път е разработен оригинален дерматоглифичен алгоритъм за прогнозиране на риска за рак на млечната жлеза и е потвърдено предположението, че особеностите в дерматоглифичния статус могат да се използват като прогностичен биомаркер рак на млечната жлеза.

Резултатите от тази група проучвания под ръководството на доц. Иванов са обобщени в дисертационен труд на тема „Медико-дерматоглифично изследване на пръстови и дланни изображения при жени с карцином на гърдата в Североизточна България”, който през 2018 е защитен успешно за придобивне ОНС „доктор“ по специалност „Медицинска биология“.

В това направление се включват и публикации с методиен характер и с практическо приносно значение, в които са представени оптимизирани протоколи за получаване на обогатена с тромбоцити плазма и за изолиране на РНК от фиксирани във формалин и парафинизирани тъкани, синтез на кДНК и стратегии за преамплификация за генна експресия за нуждите на онкологичната практика при молекулярен анализ на експресията на гени и miRNA.

5. Проучвания в областта на клиничната токсикологична практика (33, 35, 36, 37, 38, 39, 43, 44, 47, 48, 50, 55, 57, 58)

Тази област на научен интерес е най-задълбочено разработваната от доц. Иванов. Проучвани са остри отравяния във Варненски регион за период от 25 години (1991-2015 г.) с голяма палитра от вещества и храни като бензодиазепини, метанол, етиленгликол, алкохоли, с гъби, включително с фалоеидни гъби, с фосфорорганични пестициди, с наркотични средства

Като най-съществени приноси в тази област смятам, че са установените високорискови групи за отравянията с различните токсични агенти. Потенциална роля за клиничната практика са изведените препоръки за i) прилагане на Flumazenil като антидот при отравяния с бензодиазепини, ii) за приложение на газово-хроматографски анализ за доказване на етиленгликол (златен стандарт за диагнозата на отравянията с етиленгликол) при контролиране на лечението и за мониториране концентрациите на етиленгликола и на етанола, като антидот, и iii) за прилагането на интравенозната липидна инфузия за овладяване на системната токсичност на локалните анестетици, резистентна на останалите терапевтични методи.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

От направения преглед и анализ на представените документи на кандидата в конкурса за академична длъжност „Професор” по Биология (медицинска биология и ботаника), обявен за нуждите на Катедра „Биология”, към Факултет Фармация, Медицински университет „Проф. Д-р Параскев Стоянов”, Варна, се налага заключението, че доц. Добри Иванов, дб, е с достатъчен обем и качество на научна продукция и изключително обширна и голяма по обем преподавателска дейност. Представените официални документи и моите лични впечатления доказват качествата на доц. Иванов като опитен и високо уважаван преподавател, добър организатор, зрял и активен изследовател с многостранни интереси и научни постижения.

Имайки предвид всичко изтъкнато по-горе по отношение на преподавателската активност, научни приноси, и лични качества, както и вземайки предвид изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и на Правилника за развитие на академичния състав в МУ

„Проф. д-р П. Стоянов” - Варна за придобиване на академичната длъжност „Професор”, напълно убедено гласувам положително и препоръчвам на уважаемите членове на Научното жури да гласуват за присъждане на на доц. Добри Лазаров Иванов, д.б., на академичната длъжност „ПРОФЕСОР” по научна специалност „Биология (медицинска биология и ботаника)“.

25.07.2018, Стара Загора

Член на научно жури:
/проф. Татяна Влайкова, дб/